УДК 811.111'24:378.148.091.33-027.22:621.397.45

ВІДЕО У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ НА ФАКУЛЬТЕТІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

В.О. Турченко, канд. філол. наук (Харків)

Стаття присвячена аналізу особливостей застосування відеоматеріалів на заняттях з англійської мови. Відеоматеріали розглядаються як ефективний засіб формування комунікативних здібностей, сприяють розвитку мотивації студентів до вивчення мови. У дослідженні представлені етапи роботи з відеоматеріалами; розроблений та описаний комплекс вправ.

Ключові слова: англійська мова, відеоматеріали, мотивація, етапи роботи, комунікативні здібності, навчальний процес, комплекс вправ.

Турченко В.А. Видео при изучении английского языка как второго иностранного на факультете иностранных языков. Статья посвящена анализу особенностей использования видеоматериалов на занятиях английского языка. Видеоматериалы рассматриваются как эффективное средство формирования коммуникативных способностей, способствуют развитию мотивации студентов к изучению языка. В исследование представлены этапы работы с видеоматериалами; разработан и описан комплекс упражнений.

Ключевые слова: английский язык, видеоматериалы, коммуникативные способности, комплекс упражнений, мотивация, учебный процесс, этапи работы.

Turchenko V.O. Video Materials in Speech Practice Classes for Students Majoring in English as Their Second Foreign Language. The article is dedicated to the studying peculiarities of using video materials at English lessons. Video materials are considered to be an effective means of communicative skills formation, promote students' motivation development for language studying. The stages of work with video materials are regarded as well as the exercise system for the students' implementation is developed and described in the research paper.

Key words: communicative skills, English, exercise system, motivation, stages of work, studying process, video materials.

Навчання студентів-філологів усного та писемного мовлення на заняттях з англійської мови неможливо зараз уявити без використання інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ), які тут розглядаються як «сукупність різноманітних технологічних інструментів і ресурсів, що використовуються для забезпечення процесу комунікації та створення, поширення, збереження й управління інформацією» [4, с. 181]. Особливе місце серед них займають ті, що дозволяють використовувати відеоматеріали (ВМ), включаючи ті, що розміщені на сайтах Бі-Бі-Сі таYoutube, на практичних заняттях та у самостійній роботі студентів.

Об'єктом розвідки є навчальний процес з англійської мови як другої іноземної на факультеті іноземних мов університету, а предметом – використання ВМ при навчанні усного та писемного мовлення студентів третього курсу, що вивчають англійську мову як другу іноземну (на матеріалі теми «Great Britain»).

Мета дослідження – узагальнити особливості застосування та етапи роботи з ВМ у навчальному процесі, а також описати відповідний комплекс вправ.

ВМ вважається ефективним засобом формування комунікативних навичок та вмінь студентів; оскільки їх перегляд сприяє індивідуалізації навчання і розвитку вмотивованості мовної та мовленнєвої діяльності. Навчальний відеофільм розглядається як спеціально підготовлений в методичному та режисерському плані аудіовізуальний засіб навчання, призначений для відтворення реальних ситуацій мовленнєвого спілкування та емоційного впливу на студентів за рахунок синтезу основних

© Турченко В.О., 2015

видів наочності (зорової, слухової, моторної, образної, екстралінгвальної тощо) [1, с. 222].

Використання відеофільмів у навчальному процесі підвищує мотивацію студентів до вивчення іноземної мови. Мотивація розглядається як система внутрішніх стимулів, імпульсів, емоцій і бажань; виступає одним із ключових психологічних факторів опанування іноземної мови [8, с. 15]. Проте, зазначимо, що мотивація в процесі оволодіння мовою може знижуватися, оскільки процес вивчення мови може бути тривалим і достатньо складним. Саме тому задача викладача – створити умови для постійної мотивації студентів до вивчення іноземної мови [10, с. 45].

За стилем викладення інформації ВМ класифікують таким чином [1, с. 118]: 1) художні (мультфільми, художні фільми, фрагменти вистав); 2) публіцистичні (інтерв'ю, документальні, навчальні фільми); 3) інформаційні (реклами, телепередачі, новини); 4) країнознавчі (відеокурси, відеогіди тощо).

ВМ, у порівнянні з іншими засобами навчання, мають певні переваги, оскільки вони: відтворюють реальні ситуації життя, забезпечуючи аудіовізуальну допомогу тим, хто вивчає мову; дозволяють демонструвати не тільки власне мовлення, але й паралінгвістичні та екстралінгвістичні аспекти комунікації; допомагають студентам заговорити іноземною мовою; удосконалюють навички аудіювання і розуміння аутентичної розмовної мови; створюють насичене мовленнєве середовище, справляють емоційний вплив на студента; сприяють розвитку пам'яті та уяви, активізують творче мислення студентів та збагачують їх словниковий запас тощо.

Як стверджують автори [5, с. 103], формування комунікативних умінь – одна з основних задач викладача. Адже мовленнєва діяльність – складне явище, що пов'язане з розумінням системи мови, спілкуванням, мовленнєвою взаємодією і діяльністю людини в цілому. Вони виділяють продуктивні вміння (говоріння, письмо) і рецептивні (аудіювання, читання). Використання ВМ у навчальному процесі безпосередньо впливає на формування цих умінь. Тому ВМ можна розглядати як найвищу форму ситуативної наочності. Встановлено, що засвоєння аудіовізуальної інформації потребує від людини певних зусиль і затрат інтелектуальної енергії, тобто використання ВМ пов'язане з необхідністю концентрації уваги студентами.

Однак, при використанні ВМ, як зазначають деякі автори [2; 3; 5; 6], доцільно дотримуватися певних вимог. ВМ повинні: 1) використовуватися згідно з темою уроку, зазначеною в робочій програмі курсу; 2) рівень їх мовного оформлення – відповідати рівню мовленнєвої компетентності студентів (лексичний та граматичний аспекти); 3) не бути перенавантажені новими словами та виразами; 4) відзначатися чіткою вимовою, помірним темпом мовлення, а зображення має бути якісним; 5) містити новий і несподіваний контекст; 6) мати цікавий та інформативний сюжет, або вносити додаткову інформацію щодо теми, яка вивчається тощо.

Як вважається [2–7], перегляд ВМ може бути загальним, коли ставиться завдання зрозуміти основний його зміст; інтенсивним – зрозуміти зміст з усіма деталями, подробицями і вибірковим – вибрати з відеосюжету (ВС) визначену викладачем інформацію. При цьому, залежно від поставленої мети, можна обрати різні види роботи з ВМ: зображення та звук; звук без зображення; зображення без звуку; повтор кадру; стоп-кадр тощо.

Застосування ВМ потребує ретельної підготовки викладача, що включає пошук відповідного типу ВМ, розробку комплексу вправ, відповідних матеріалів, налаштування технічного обладнання тощо.

Відповідно до результатів досліджень [2–7], при виборі і підготовці ВМ рекомендується враховувати три головних моменти: вирішити, які завдання запропонувати студентам перед показом ВСМ з метою стимулювання інтересу і полегшити його сприймання; які вправи підготувати, щоб уникнути пасивного сприйняття матеріалу, що демонструється та поглибити процес розуміння; які завдання запропонувати студентам, щоб узагальнити та обговорити побачене й почуте.

Як випливає з методичної літератури [6, с. 117], робота з ВМ включає чотири етапи: до перегляду ВМ; презентація ВМ; після перегляду ВМ; етап-трансфер. Далі охарактеризуємо кожен із згаданих етапів.

На першому знімаються мовні труднощі сприймання тексту ВМ, а також пояснюються лінгвокраїнознавчі реалії та створюються змістові орієнтири для подальшого сприймання форми та змісту ВМ. Для цього пропонуються завдання типу: прочитайте заголовок та спрогнозуйте сюжет ВМ; визначте їх тематику, переглянувши список поданих далі слів; узгодьте слова із зображеннями на малюнку тощо; розставте малюнки сюжету у правильному порядку, дайте їм назви тощо. На цьому ж етапі можливий короткий виклад сюжету ВМ та орієнтування студентів щодо того, що їм належить побачити. Також умісне пояснення найскладніших слів, кліше, граматичних конструкцій тощо.

На демонстраційному етапі, який супроводжується активною навчальною діяльністю студентів, пропонуються вправи типу заповнення таблиць; перекладу слів або словосполучень; заповнення пропусків у реченнях словами, які зустрічаються у ВМ; визначення правильних/неправильних суджень; розташування речень в логічній послідовності; озвучення фрагмента ВС тощо.

Завданням третього етапу включають контроль розуміння змісту ВМ, пропонуються вправи на усний або письмовий виклад змісту ВМ; відповіді на запитання тощо.

На завершальному етапі даються завдання на створення рекламних сюжетів чи плакатів, порівняння ситуації відеосюжету з версіями студентів/ підготовку доповідей чи статей тощо.

Для конкретизації змісту роботи з ВМ, розглянемо її на прикладі теми *"Great Britain"* (третій курс факультету іноземних мов, англійська мова як друга іноземна) в межах якої використовуються ВМ [9], що включають різноманітні підтеми, які знайомлять із актуальними аспектами життя у Великій Британії (її визначними місцями, життям селян, письменниками, освітою, транспортом тощо). Ці ВМ є корисними не тільки через свою практичну мовну спрямованість (лексика, кліше, лінгвокраїнознавчі реалії тощо), але і через можливість поповнення фонових знань студентів. Таким чином, згадані ВМ сприяють розвитку як мовленнєвої, так і соціокультурної компетентностей студентів.

Далі подано приклади вправ, які можуть застосовуватися при роботі із згаданими матеріалами на різних етапах.

I етап (до перегляду ВМ)

1) What authors of detective stories do you know (in Ukraine and in Britain)? Do you know the titles of any detective novel by A. Christie?

2) Write down what you already know about A. Christie and then as you watch, compare your ideas with the report.

3) Look through the list of words and determine the topic of the video sequence: *play, short stories, crime novel, incidence, guts, poisoning, vicinity, publicity, interview, whodunit, the Downs, to shoot etc.*

II етап (під час перегляду ВМ)

1) Work with a partner. Watch the video and correct four factual errors. Compare your corrected version with the rest of the class.

"Dr. Armstrong lifted the lifeless leg felt for the pulse. Then be turned to the policeman and said – and his face was expressionless, dead, far away – he's been asleep"

2) Are these statements TRUE or FALSE:

1. A. Christie was born in Devon in 1896.
2. A. Christie died in 1976.
3. A. Christie was educated at home by her father until the age of 16.
4. She started writing poetry to entertain herself at an early age.
5. She completed her first novel "The Mysterious Affair at Styles" at the age of 21.
6. "The Mousertrap" is the longest running play in the theatre history.
7. She didn't like giving interviews.

3) Observe the sequence. Tick what you observe in the sequence.

1. There's a full moon visible between fast moving clouds.
2. Someone is going up the stairs as quietly as possible.
3. There are shadows of two people on the wall.
4. One person is wearing gloves.
5. There is a long corridor full of doors [9, с. 50].

III етап (після перегляду ВМ)

1) Each of the following words are often used in connection with the world of crime, although most

can be used in other contexts: *to work out, to commit, means of murder, case, whodunit, on the scene, detective, clues, circumstances.* In a monolingual dictionary look for the synonyms for the words mentioned above.

2) Answer the following questions:

1. What are the 5 most significant details you have learnt about A.Christie?

2. What details of A.Christie's biography could be interesting for you to discover?

3. Mrs. Christie's disappearance in 1926 was mysterious, wasn't it?

4. Under what name did she write six romances?

3) Prepare your report about:

1. A. Christie's early literary attempts.

2. A. Christie and her literary heritage.

3. A. Christie's contribution to the world literature.

4) Odd one out. Tick the phrase that you do not hear.

1. Normally there would be a group of people....

a) in an isolated place of some kind

b) on a boat going up the Nile

c) in an English country house for the weekend

2. A. Christie is popular with the kind of reader who...

a) likes the intrigue of puzzle

b) doesn't like violence

c) doesn't want blood and guts splattered all over the place [9, с. 51] .

IV етап (переносу засвоєння знань та вмінь на нові завдання)

1) Write a biography of one of the modern Ukrainian/ British detective authors.

2) Compare the style of A. Christie's narration with the style of any modern detective story writer.

3) Describe one of A. Christie's famous characters (Hercule Poirot or Miss Marple).

4) Dwell upon A. Christie's stereotyped descriptions of characters in her stories.

Узагальнюючи викладене вище та результати інших дослідників [2–10], можна припустити, що використання ВМ на заняттях з практики англійської мови дозволяє, по-перше, компенсувати відсутність реального мовленнєвого середовища за допомогою наочного представлення мовленнєвої ситуації на екрані, по-друге, створити умови для контролю за формуванням мовленнєвих навичок та вмінь студентів. ВМ відіграють суттєву роль у навчанні усного та писемного мовлення, оскільки динамічне зображення одразу розкриває ситуацію, дозволяє студентам зануритися у мовленнєве середовище: побачити і почути як носії мови спілкуються та поводяться в конкретних ситуаціях. Крім того вважається [2–7], що робота з ВМ стимулює розумову діяльність студентів, розвиває механізм прогнозування, а зорові образи дозволяють ефективніше засвоїти нову лексику.

Таким чином, використання ВМ має суттєвий потенціал у навчанні іноземної мови, який, однак, потребує ретельного вивчення та експериментальної перевірки, в чому і вбачається перспектива подальшого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреасян И.М. Практический курс методики преподавания иностранных языков / И.М. Андресян. – Минск : ТетраСистемс, 2009. – 288 с. 2. Барменкова О.И. Видеозанятия в системе обучения иностранной речи / О.И. Барменкова // Иностранные языки в школе. – 1999. – № 3. – С. 13–19. 3. Грицай А.М. English through video: методичні рекомендації до відеоматеріалів з анлійської мови для студентів факультету ІМ (ІІ ІМ) / А.М. Грицай. – Ніжин, 2002. – С. 15–23. 4. Євсюков О.Ф. Педагогіка і психологія вищої школи / Євсюков О.Ф., Герман Л.В., Тихоненко О.В. – Х. : ХНАУ, 2014. – 263 с. 5. Рогова Г.И. Методика обучения иностранным языкам в средней школе / Г.И. Рогова, Ф.М. Рабинович. – М. : Просвещение. – 1997. – 287 с. 6. Титова С.В. Информационно-коммуникативная компетенция педагогов и новые образовательные стандарты высшей школы / С.В. Титова // Вестник Моск. ун-та. Сер. 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2011. – № 3. – С. 118–131. 7. Хоменко В.Г. Типи завдань при виконанні відео сюжетів / Хоменко В.Г. // Стратегії та методи навчання мовам для спеціальних цілей : Матеріали VI міжнар. конф. – К. : КНУ, 2003. – С. 117. 8. Allan M. Teaching English with Video / M. Allan. – London : Longman, 2000. – 119 p. 9. Cooper R. Headway Video: Video Guide / R. Cooper. – Oxford : Oxford University Press, 1997. – 48 p. 10. Stempleski S. Video in action. Recipes for Using Video in Language teaching / S. Stempleski, B. Tomalin. – New York : Prentice Hall International, 2000. – 173 p.